

Lucrare publicată sub egida:

ACADEMIEI DE ȘTIINȚE JURIDICE
DIN ROMÂNIA

ASOCIAȚIEI ȘTIINȚIFICE DE DREPTUL PROPRIETĂȚII
INTELECTUALE (ASDPI)
Centrului de cercetare „Yolanda Eminescu”

ARHITECTURA ȘI DREPTUL DE AUTOR

Gheorghe Gheorghiu

**ARHITECTURA
ȘI
DREPTUL DE AUTOR**

Universul Juridic

București

-2026-

Capitolul I

Operele de arhitectură

– definire, trăsături, originalitate –

„Arhitectura este un act de cultură de interes public, cu implicații urbanistice, economice, sociale și ecologice... menită să organizeze funcțional și estetic spațiul construit, având obligația de a-l insera armonios în mediul înconjurător, în respectul peisajelor naturale și al patrimoniului imobiliar.”

Art. 2 din Legea nr. 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect

D 1. Definirea operelor de arhitectură

Principiile, regulile și trăsăturile operelor protejate prin drept de autor, prevăzute de Legea nr. 8/1996, sunt aplicabile și operelor de arhitectură, cu observarea particularităților generate de categoria legală distinctă din care fac parte⁷⁷ și de protecția legală multiplă a acestor opere, privind patrimoniul cultural, urbanismul, proprietatea privată, profesia de arhitect și proprietatea intelectuală, însă fără a primi o definiție legală.

Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) le-a definit ca fiind *„orice edificii sau construcții similare în măsura în care conțin elemente de originalitate și de creativitate, precum forma lor, desenul sau ornamentele, independent de însăși destinația clădirilor sau construcțiilor similare”*⁷⁸.

Legea canadiană a drepturilor de autor definește opera de arhitectură în secțiunea 2, ca fiind *„orice clădire sau structură sau orice model sau machetă a unei clădiri sau structuri”*.

Arhitectura este arta de a construi edificii, antrenând în câmpul său realizări de natură diversă: imobile, dar și mobile, edificii și ansambluri de edificii, opere de arhitectură și opere de artă⁷⁹.

⁷⁷ Art. 7 lit. h) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, modificată prin Legea nr. 39/2022 și Legea nr. 69/2022: *„Operele de arhitectură, inclusiv planșele, machetele și lucrările grafice ce formează proiectele de arhitectură”*.

⁷⁸ Citată de A. Bertrand, *Le Droit d'auteur et les droits voisins*, Dalloz, Paris, 1999, p. 792.

⁷⁹ L. Touzeau, *La protection du patrimoine architectural contemporain: recherche sur l'intérêt public et la propriété en droit de la culture*, L'Harmattan, Paris, 2010, p. 32.

Sunt cuprinse toate construcțiile indiferent de tipologie, spre exemplu arhitectură civilă, militară ori religioasă, arhitectură monumentală ori obișnuită, echipamente cum sunt poduri și viaducte, piețe publice și spații amenajate, mai puțin amenajările tehnice, de inginerie sau urbanistice. Ansamblul de edificii poate fi protejat prin drept de autor sub condiția de a constitui o unitate, spre exemplu, realizat de același autor.

Nu se încadrează în această categorie operele de artă realizate asupra operelor de arhitectură, cum ar fi iluminatul unui edificiu, în măsura în care pot fi disociate, și nici operele efemere deoarece *a priori* se află în contradicție cu ideea de patrimoniu material.

Planșele, machetele și lucrările grafice care formează proiectele de arhitectură constituie forma convențională a operei; odată realizată, constituie forma sensibilă, ambele fiind protejate și separat prin drept de autor⁸⁰.

2. Trăsăturile operelor de arhitectură

a. Arhitectura are specificitatea de a se situa între artă și tehnică, fiind așadar, atât arta, cât și tehnica de a conceptualiza și construi spații de locuit.

Deci, o operă arhitecturală nu este exclusiv „*rezultatul criteriilor estetice, în mod necesar arbitrare, ale autorului său*”, ci mai degrabă rezultatul combinării acestor elemente cu altele, în special cu tehnica construcției, totuși în căutarea formei estetice rezidă esența creației arhitecturale.

b. Opera de arhitectură are o natură duală, cuprinzând, pe de o parte, opere grafice sau lucrări legate de arhitectură – schițe, planuri și desene, studii, expertize – și, pe de altă parte, opera de arhitectură în sine, construită din această operă inițială, opera volumetrică.

Cele două elemente sunt obiecte ale unor drepturi diferite, fiecare beneficiind de „*o protecție autonomă și distinctă*”⁸¹, care se regăsește atât în dreptul francez⁸², cât și în cel român⁸³, ori în cel canadian⁸⁴.

Dualitatea operelor de arhitectură provine din diferitele faze de creație, opera trebuind conceptualizată grafic înainte de a putea fi realizată în forma sa fizică.

c. Imobilitatea operei de arhitectură – semnifică fixitate, însă pentru proprietatea intelectuală înseamnă fixarea pe un suport material unic de care depinde

⁸⁰ Ph. Gaudrat, *Object du droit d'auteur, Oeuvres protégées. Notion d'oeuvre*, în *Juris-Classeur Propriété littéraire et artistique* nr. 46, 1995.

⁸¹ C. Henocq, *op. cit.*, p. 4.

⁸² Art. L 112-2 CPI, „7° operele... de arhitectură” și 12° „planurile, schițele și lucrările plastice referitoare... la arhitectură”.

⁸³ Art. 7 lit. h).

⁸⁴ Secțiunea a doua: „Operele artistice includ lucrări de arhitectură..., precum și grafică, hărți, planuri și compilații de opere artistice”.